

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזרית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 90, אוקטובר 2024

הדו"ח הדיפלומטי סוקר את התפתחויות החודש החולף במדיניות-החוץ של ישראל, בדגש על יחסי ישראל והפלסטינים, יחסי ישראל עם האזורים סביב לה (המזרח התיכון, אירופה ואגן הים התיכון), ותפקוד מערך החוץ

א. ישראל והפלסטינים

- שנה לשבעה באוקטובר, מלחמה נמשכת, חטופים נמקים ועדיין ללא חזון ברור לעיצוב היום שאחרי - בתום פגישת של מזכיר המדינה בלינקן עם ראש הממשלה נתניהו בירושלים, אמר בלינקן כי נתניהו התחייב בפניו שישראל אינה שואפת לבסס נוכחות קבועה ברצועת עזה, הביע את התנגדות הממשל להוצאת האוכלוסייה מצפון רצועת עזה וחזר על החשיבות שבגיבוש תכנית ליום שאחרי המלחמה. שרים רבים וח"כים מהקואליציה השתתפו בכנס של תנועת נחלה בצמוד לקיבוץ בארי שקרא לקדם התנחלות יהודית ברצועת עזה. נשיא ארה"ב ביידן בירך על מותו של סינוואר וביקש לצלל זאת לטובת קידום עסקת חטופים ועיצוב היום שאחרי. משרד החוץ ונציגויות ישראל בעולם ציינו בשורה של טקסים בנוכחות מנהיגים רבים את יום השנה לשבעה באוקטובר. בטקס באו"ם אמר שר החוץ כ"ץ כי ישראל לא תסיים את המלחמה עד השבת החטופים.
- חשש בעולם שישראל ממשת את 'תכנית האלופים' בצפון הרצועה - במקביל לפעולת צה"ל בצפון הרצועה הופסקה הכנסת סיוע הומניטרי לשטח, והתפתחו בו תנאי רעב והישרדות קשים אף יותר. בנוסף, הפסיקה ישראל את הכנסת הסיוע ההומניטרי על ידי המגזר הפרטי והסיוע הבינלאומי דרך ירדן נפגע אף הוא נוכח תקנות חדשות שהציגה ישראל. ארה"ב תבעה מישראל הגברה משמעותית של הספקת סיוע הומניטרי לרצועה תוך חודש, ואיימה כי תטיל אמברגו נשק בהיעדר שינוי משמעותי במדיניות. ישראל התחייבה בפני הממשל האמריקאי להגביר את הכנסת הסיוע ההומניטרי לצפון רצועת עזה, שר הביטחון גלנט התחייב כי ישראל לא מיישמת את "תכנית האלופים", ואחרי שבועיים של הפסקה החל צה"ל לאפשר הכנסה מסוימת של סיוע הומניטרי גם לצפון הרצועה. בדרום הרצועה הסתיים מבצע נוסף של הקהילה הבינלאומית בו הוצנחו 82 חבילות מזון. ישראל הרחיבה את האזור ההומניטרי במואסי. דו"ח חדש של האו"ם קבע כי המלחמה החזירה את עזה 69 שנים אחורה וכי סיוע הומניטרי לבדו לא יאפשר להחזיר את הכלכלה הפלסטינית למסלולה. צה"ל בחר בחברה לוגיסטית אמריקאית פרטית כקבלן ביצוע לחלוקה עתידית של הסיוע ההומניטרי בעזה. ראשי תוכנית המזון העולמית של האו"ם (WFP) וקרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים (UNICEF) פנו ישירות לנתניהו כי ידאג להקלה בסבל שנגרם לאזרחים רבים בעזה, בגדה המערבית ובלבנון. ארגון הבריאות העולמי טען כי ישראל מונעת כניסה של רופאים לעזה. בג"צ הורה למדינה להסביר מדוע אינה קובעת נוהל מסודר להעברת פצועים מעזה למדינה שלישית. בניגוד לעמדת מערכת הביטחון ובלחץ השרים סמוטריץ' ובן גביר עבר נתניהו דיון בנוגע להעברה אפשרית של האחריות על הסיוע ההומניטרי לידי צה"ל.

- מצרים מניעה ניסיון נוסף לעסקת חטופים חלקית, אך גם לא מתגשם - מצרים פעלה** להניע מחדש עסקה לשחרור החטופים אך **העריכה** כי היא לא תתגשם טרם הבחירות בארה"ב, ונוכח **ההתנגדות** של נתניהו. משפחות חטופים **נפגשו** עם מזכיר המדינה בלינקן במהלך ביקורו בארץ, אשר **עדכן** אותן בדבר ניסיונות אמריקאיים ומצריים להניע מחדש עסקת חטופים, **גם** אם חלקית. נתניהו **טען** כי הוא מסכים לעסקה המצרית אך חמאס מתנגד, ובחמאס **טענו כי** יסכימו לעסקה אם היא תבטיח בסופו של דבר את דרישתם לסיום המלחמה ונסיגה ישראלית מלאה מהרצועה. ראש המוסד ברנע **יצא לפסגה** בקטר עם ראש ה-CIA ברנס וראש ממשלת קטר אל-ת'אני בניסיון **לקדם** עסקת חטופים לאור ההצעה של נשיא מצרים א-סיסי להתחיל בעסקה מצומצמת. רעיון זה **הוצג** לראש השב"כ בר **בביקורו** במצרים בראשית החודש. שר האוצר סמוטריץ' **תקף** את נתניהו על הוצאת המשלחת לקטר. משלחת רוסית **הגיעה** לישראל לדון בקידום עסקת חטופים, ואלנה טרופנוב שבנה אלכסנדר חטוף בעזה **נפגשה** עם סגן שר החוץ הרוסי בוגדנוב, על רקע דיווחים כי חמאס תעניק עדיפות לשחרור חטופים בעלי אזרחות רוסית. מתאם השבויים והנעדרים הירש **נפגש** בתל-אביב עם מקבילו הבריטי סר היי. שודרת השבי עמית סוסנה **נאמה** בפני מועצת הביטחון של האו"ם וקראה לה לפעול לשחרור החטופים.
- ישראל מחלישה את הרשות הפלסטינית** - ועדת השרים לענייני חקיקה **קידמה** את הצעת החוק המבקשת לשלול מהרשות הפלסטינית את זכות העמידה בפני בתי המשפט בישראל ובתוך כך את יכולתה לעתור לבג"צ. ראש הממשלה נתניהו **קיים** דיון בנוגע להטלת סנקציות על הרשות הפלסטינית. יו"ר הרשות הפלסטינית אבו מאזן **נאם** בכינוס מדינות ה-BRICS, האשים את ישראל ברצח עם, קרא לנסיגת כוחותיה מעזה ולכינוס ועידת שלום בינלאומית בהובלת האו"ם.
- אלימות מתנחלים וסנקציות בינלאומיות - נמשכה** אלימות מתנחלים הכוללת **הרס** רכוש ופגיעות בנפש נגד קהילות פלסטיניות בגדה המערבית, ופעילים אזרחיים **שבאו** להגן על הקהילות. ארה"ב **הטילה** סנקציות על ארגון נוער הגבעות ועל שני מתנחלים נוספים בשל מעורבתם בהתקפות נגד הפלסטינים. בריטניה **הטילה** סנקציות על ארגון אמנה ושלושה מאחזים בגדה המערבית. בהליך מזורז **החליט** הקבינט להציב מיגוניות במאחזים בגדה המערבית.
- שינוי הסטטוס-קוו בירושלים קורה בשטח** - מספר המתפללים היהודים שנכנסו להר-הבית/אל-חראם א-שריף **הגיע** לשיא חדש במהלך סוכות, כאשר גם מפכ"ל המשטרה לוי וצמרת הארגון **הגיעו** להתרשם מהמתרחש, **בלוויית** מקורב לשר העומד בראש תנועה המקדמת עליית יהודים להר.
- התמודדות עם הדין הבינלאומי** - דובר משרד ההגנה הבריטי **אמר** כי ככל וידרשו על ידי בית הדין הבינלאומי **תישקל** העברת חומר מודיעיני שנאסף על ידם לצורך בחינת פשעי מלחמה המיוחסים לישראל. בבליגה **נפתחה** חקירה של חיילי ישראלי בעל אזרחות בלגית בחשד למעורבות בפשע מלחמה. ארה"ב **נפתחה** בחקירה בנוגע לחשדות להפרת זכויות אדם והתעללות מינית במחנה המעצר שדה תימן. **פורסם** דו"ח של האו"ם **המאשים** את ישראל בביצוע פשע נגד האנושות בפעולותיה המכוונות נגד מערכת הבריאות ברצועת עזה.
- ישראל נגד אונר"א** - חרף **פנייתו** **הבהולה** של מזכ"ל האו"ם גוטיירש לנתניהו שיימנע מקידום החוק, **אישרה** כנסת ישראל **הצעת** חוק **האוסרת** על פעילותה של אונר"א בישראל, כולל במזרח ירושלים, ועל רשויות המדינה לקיים מגע עם הארגון או פעיליו. מזכ"ל האו"ם גוטיירש **הביע** דאגתו כי אכיפת החוק תפגע בפעילותו החיונית של הארגון, וכי על ישראל לכבד התחייבותיה תחת הדין הבינלאומי. מדינות רבות בעולם, כולל **בעלות בריתה של** ישראל, **תקפו** בחריפות את החקיקה הישראלית נגד אונר"א.
- מאבק דיפלומטי במוסדות הבינלאומיים** - מזכ"ל האו"ם גוטיירש **תקף** את פעולות ישראל בצפון עזה **והאשים** אותה בביצוע טיהור אתני. שגריר ישראל באו"ם דנון **האשימו** באנטישמיות ושר החוץ הישראלי כ"ץ **הכריז עליו** כאישיות בלתי רצויה בישראל. מועצת הביטחון של האו"ם הביעה תמיכתה במזכ"ל וקראה למדינות העולם לשתף עמו פעולה. נורבגיה **תקדם** הצעת החלטה בעצרת האו"ם שתבקש מבית הדין הבינלאומי לנסח חוות דעת בדבר מחויבותה של ישראל לאפשר ולסייע בהנגשה של סיוע הומניטרי בינלאומי לרצועת עזה. 38 ארגוני זכויות אדם בינלאומיים **פנו** למנהיגי העולם לפעול לסיום המלחמה בעזה נוכח המתקפה הישראלית הגוברת על צפון הרצועה.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- מאבק ישיר בין ישראל ואיראן** - איראן שיגרה כ-180 טילים לכיוון ישראל, אשר מרביתם יוורטו אך כמה פגעו בבסיסים ביטחוניים. ארה"ב, ירדן, בריטניה וצרפת [סייעו](#) להדוף את המתקפה. במהלך החודש [לחצה](#) ארה"ב על ישראל כי [תמנע](#) בתגובתה מפגיעה בנכסי הנפט או הגרעין האיראניים, וישראל [נענתה](#) לכך. בסוף החודש [תקפה](#) ישראל [את](#) איראן, [בהקפידה](#) לעבור מעל סוריה ועיראק ולא מעל בעלות ברית, תוך התמקדות במערכות הגנה אוויריות ומערך הטילים הבליסטיים שלה. איראן [טענה](#) כי התקיפה לא הסבה לה נזק רב, אך כי היא שומרת לעצמה את זכות התגובה. ארה"ב [הביעה](#) תמיכה בהתקפה הישראלית וקראה יחד עם מדינות נוספות [בהן](#) צרפת, שווייץ, [גרמניה](#), [בריטניה](#) ו**ערב** הסעודית להימנע מהסלמה. מועצת הביטחון [דנה](#) בתקיפה הישראלית באיראן. איראן [התנערה](#) מהתקפת בית נתניה והטילה את האחריות המלאה על חזבאללה. שר החוץ כ"ץ [בירך](#) את בריטניה והאיחוד האירופי על הטלת הסנקציות על איראן, לאחר שגם [גינר](#) את התקפת איראן על ישראל.
- המלחמה בלבנון נמשכת על רקע ניסיונות אמריקאיים להגיע להסדר** - המלחמה [וחילופי האש](#) בין ישראל ולבנון [נמשכו](#) לאורך החודש. האמריקאים [המשיכו במאמציהם](#) להביא להסדרה בצפון על [בסיס](#) החלטה 1701, כאשר ראש ממשלת לבנון מיקאטי [נפגש](#) עם מזכיר המדינה האמריקאי בלינקן, אשר [הגיע](#) בהמשך לביקור בישראל, והשליח האמריקאי [הוכשטיין המשיך בפגישותיו](#) בלבנון [ובישראל](#). שני הצדדים [הציגו](#) את הדרישות שלהם לצורך יישום אפקטיבי של ההחלטה. נשיא צרפת מקרון [כינס](#) ועידה בינלאומית בהשתתפות כשבעים מדינות וארגונים, ללא נציגות לישראל, לטובת קידום הסדר לסיום המלחמה בצפון, ובה גם גיוסו כמיליארד דולר לשיקום לבנון וחיזוק מוסדותיה. [ביקורת](#) בעולם [הופנתה](#) לישראל על [הפגיעה בכוחות](#) יוניפי"ל, ומועצת הביטחון של האו"ם [גינתה](#) את הפגיעה. בישראל [דחו את הטענות](#) כי מדובר בפגיעה מכוונת בכוחות. נתניהו [קרא](#) לאו"ם לפנות את כוחות יוניפי"ל ממעוזי חיזבאללה. לבקשת הנשיא ביידן [הפחיתה](#) ישראל את תקיפותיה בביירות. בדיון במועצת הביטחון על המצב בלבנון [אמר](#) שגריר ישראל באו"ם דנון כי אין בכוחנתה של ישראל להישאר בלבנון.
- המתיחות עם ירדן מעמיקה** - דווח כי ירדן [יירטה](#) טילים איראניים שהיו בדרכם לישראל. דובר הממשלה הירדני אלמואמי הדגיש כי עמדת ירדן עקבית, והיא לא תהווה זירה למאבק בין הצדדים. שר החוץ הירדני [אמר](#) כי ישראל לא תפסיק את המלחמה תחת ממשלתה הקיצונית, וקרא למועצת הביטחון ולמדינות העולם להפסיק לספק לישראל נשק ולכפות עליה הפסקה של המלחמה תחת פרק 7 של אמנת האו"ם. ירדן [גינתה](#) את התקיפה האווירית הישראלית בטול כרם. בעמאן [התקיימו](#) הפגנות נגד ישראל.
- ערב הסעודית נאמנה לעמדתה שלא תהיה נורמליזציה ללא מדינה פלסטינית** - ערב הסעודית [אירחה](#) בריאד את המפגש הראשון של הקואליציה הבינלאומית ליישום פתרון שתי המדינות עליה הכריזה בעצרת האו"ם בספטמבר האחרון [בהשתתפות](#) של יותר מ-90 מדינות וארגונים, כולל ארה"ב והאיחוד האירופי. שר החוץ הסעודי בן פרחאן גינה את המשך הכיבוש הישראלי והמלחמה בעזה ולבנון, [ואמר](#) כי [ארצו](#) לא תקדם נורמליזציה עם ישראל עד שתקום מדינה פלסטינית. במאמר שכתב בתקשורת האמריקאית [הדגיש](#) בן פרחאן כי הסוגיה הפלסטינית נמצאת בראש דאגות הממלכה.
- שומרים על הנורמליזציה עם איחוד האמירויות** - שגריר ישראל באיחוד האמירויות חייק [סיים](#) את תפקידו, אולם טרם מונה לו מחליף, כאשר נוכח רצונו של ראש הממשלה למנות את מקורבו יוסי שלי יש להמתין לפברואר 2025 בו מתפנה תקן למינוי פוליטי. חברות התעופה האמירותיות [חזרו](#) לטוס מישראל. ממשלת ישראל [אשררה](#) את ההסכם בדבר סיוע הדדי בין המדינות בענייני מכס.

אירופה

- **מתיחות עם האיחוד האירופי** - נשיאת האיחוד האירופי פון דר-ליין [ציינה](#) את יום השנה לשבעה באוקטובר בגינוי חמאס, צער על הרג האזרחים הרב וקריאה לפתרון מדיני שיחל בהפסקת אש ושחרור החטופים. האיחוד האירופי [תקף](#) את החקיקה שקידמה הכנסת נגד אונר"א, וציין את חשיבות המשך עבודת הארגון. חברת התרופות טבע [נקנסה](#) על ידי נציבות האירופית ב-462.6 מיליון אירו בגין ניצול לרעה של מעמדה הדומיננטי בשוק התרופות.
- **גרמניה תומכת בישראל ונאמנה גם לדין הבינלאומי** - גרמניה [גינתה](#) את [פעולת](#) ההתנקשות האווירית של צה"ל בטול-כרם, במהלכה לצד פעילי חמאס וג'יהאד נהרגו גם אזרחים. היא [קראה](#) לישראל להבטיח את ביטחונם של אזרחים ישראלים ופלסטינים כאחד [בפעילותה](#) נגד הטרור. השגריר הגרמני סייברט [גינה](#) את התקפות המתנחלים על קהילות פלסטיניות בגדה המערבית, קרא לצבא ולמשטרה לחקור את המקרים ושייבא את ארגוני החברה האזרחית הפועלים להגנה על המוסקים. בהתייחסות להריגתו של סינוואר [אמרה](#) שרת החוץ ברבוק כי יש [לנצל](#) את ההזדמנות לטובת עסקת חטופים והפסקת האש. קנצלר גרמניה שולץ [ציין](#) את יום השנה לשבעה באוקטובר עם תלייה של סרט החטופים על לשכתו והצהרת השתתפות בכאב.
- **בריטניה עומדת לצד ישראל** - במלאת שנה לשבעה באוקטובר [הביע](#) ראש ממשלת בריטניה סטרמר את מחוייבות בריטניה לעמוד לצד הקהילה היהודית, לסייע בהשבת החטופים ולקדם שלום באזור. שר ההגנה הבריטי הילי [גינה](#) את המתקפה האיראנית ואמר כי בריטניה עומדת על זכותה של ישראל להגן על עצמה. לשכת ראש הממשלה נתניהו [טענה](#) כי הפרסום על כך שנתניהו השתיל מכשיר ציתות בשירותים של עמיתו הבריטי הקודם ג'ונסון משוללת יסוד.
- **איטליה מודאגת מהפגיעה בחיילי יוניפי"ל** - מפקד הצבא האיטלקי פורטלנו [ביקר](#) בישראל, נפגש עם הרמטכ"ל הלוי, ודן עמו בחשיבות הבטחת ביטחונת של אנשי יוניפי"ל. שר החוץ כ"ץ [נועד](#) עם עמיתו האיטלקי טאיאני, ודן עמו על המצב בלבנון והשינויים שיוניפי"ל צריך לעבור. שגרירי ישראל בצרפת ובאיטליה [זומנו](#) לשיחות הבהרה בעקבות שני אירועים בדרום לבנון בהם פגע צה"ל בחיילי יוניפי"ל.
- **צרפת עומדת לצד ישראל, ומנסה לדחוף לסיום המלחמה והסדרה** - צרפת [סייעה](#) לישראל בהדיפת התקיפה האיראנית, אותה גינתה בחריפות. נתניהו [גינה](#) את [דבריו](#) של הנשיא מקרון [שאמר](#) בראיון כי יש למנוע משלוחי נשק לישראל שייעודם מלחמה בעזה. נתניהו [שוחח](#) עם מקרון אשר גינה את התקפת הכטב"מ על ביתו של נתניהו [וקרא](#) למנף את חיסול סינוואר להפסקת אש ולהימנע מהתקפות על אזרחים וכוחות האו"ם. צרפת [כינסה ועידה](#) בינלאומית ללא ישראל לקידום הסדר בלבנון. בית המשפט המסחרי בפריז קיבל את עתירת התאחדות התעשיינים הישראלית נגד החלטת ממשלת צרפת לאסור את השתתפותה בתערוכת Euronaval, ואפשר לחברות ישראליות להשתתף בה. במלאת שנה לשבעה באוקטובר [הביע](#) מקרון את הכאב שעדיין קיים ואת הסולידריות עם העם הישראלי. חברי פרלמנט מהשמאל [קראו](#) לביטול ערב גאלה מתוכנן בהשתתפות שר האוצר סמוטריץ'.
- **קשרים עם הונגריה** - שרת התחבורה רגב [יצאה](#) לביקור בהונגריה במהלכו התגלע עימות בינה לבין מאבטחיה בניסיונה להסתיר נסיעה פרטית לאוסטריה.

אגן הים התיכון

- **משבר מעמיק עם תורכיה** - תורכיה פעלה להדק את חרם הסחר על ישראל, [והחלה](#) לדרוש מיצואנים לוודא כי הסחורה המיועדת לרשות הפלסטינית תגיע לפלסטינים בלבד, ולא תשמש כצינור עקיף בדרכה לישראל כפי שקרה בחודשים האחרונים.

- הגז ממשיך לחזק את הקשרים בין ישראל וקפריסין - ישראל וקפריסין [התקדמו](#) לקראת הסכם על הנחת צינורות גז מאסדות כריש ותנין לקפריסין, שיהיה בתוקף לעשר שנים ויהפוך את קפריסין ליעד השלישי לייצוא גז לאחר מצרים וירדן.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **העולם מתרחק מישראל** - חברות תעופה זרות [הודיעו](#) על [עצירת הטיסות](#) לישראל לחודשים הקרובים. אלף סופרים ומוציאים לאור [חתמו](#) על מכתב פומבי הקורא לחרם על מוסדות תרבות ישראלים שמשתפים פעולה או עומדים מנגד נוכח הדיכוי הפלסטיני. בתגובה [פורסם מכתב](#) חתום על ידי אלפי סופרים ומובילים בתעשיית האמנות והבידור המביע התנגדות לחרם תרבותי על ישראל. ערב תקיפה איראנית [קראו](#) מדינות לאזרחיהן לעזוב את ישראל. בעקבות החלטתה להוריד את דירוג האשראי של ישראל [הורידה](#) חברת מודי'ס גם את הדירוג של חברת החשמל ושל [חמשת](#) הבנקים הגדולים. חברת הדירוג S&P [הורידה](#) בפעם השנייה את דירוג האשראי הישראלי וסיפקה תחזית שלילית. ממשלת ישראל [האריכה](#) את [הפסקת שידורי](#) אל-ג'זירה ואל-מיאדין מישראל.
- **ארה"ב עומדת לצד ישראל** - ארה"ב [פרסה בישראל](#) את מערכת יירוט הטילים המתקדמת שלה THAAD לקראת אפשרות של תקיפה איראנית את ישראל, ומפקד פיקוד מרכז האמריקני הגנרל קורילה [ביקר](#) בישראל כחלק מההיערכות. לאחר שדחה את נסיעת גלנט לווינגטון, והתנה אותה בשיחה מקדימה שלו עם הנשיא, [שוחח](#) ראש הממשלה נתניהו עם ביידן וסגניתו האריס. שר ההגנה אוסטין [שוחח](#) במהלך החודש עם שר הביטחון גלנט, [יד](#) עמו במצב ההומניטרי החמור בצפון רצועת עזה, במאבק באיראן ובזירה הצפונית [והביע](#) תנחומים על החיילים שנהרגו. משלחת סנטורים דו-מפלגתית [ביקרה](#) בארץ ונפגשה עם נתניהו. שורה של ארגונים ומוסדות חברה אזרחית בארה"ב [פנו](#) לחברי הסנאט לקבל החלטה המונעת העברת נשק התקפי לישראל נוכח ההרג ההמוני בעזה.